

David Graeber

De "Gule Veste" viser os, hvor meget jorden skælver under vores fødder

(Bragt stærkt forkortet i *Le Monde* dateret 8-12-2018. Oversat fra den komplette engelske udgave af Carsten Juhl)

Findes der ét gennemgående træk ved ethvert virkeligt revolutionært øjeblik, så er det, at konventionelle kategorier er ude af stand til at beskrive, hvad der sker omkring os, og det er et ganske godt tegn på, at vi lever i en revolutionær tid.

Det der er slår mig, er hvor stor forvirring, endog vantro, der udfoldes af de franske kommentatorer, og endnu mere af kommentatorerne uden for Frankrig, ved hver "akt" i *Gilets Jaunes'* drama, der hurtigt nærmer sig opstandens klimaks. Det er resultatet af en nærmest totalt manglende evne til fatte de måder, hvorpå magt, arbejde og de bevægelser, der går imod magten, har forandret sig over de seneste 50 år, og især siden 2008. For det meste har de intellektuelle gjort en jammerlig indsats for at forstå disse ændringer.

Lad mig til en begyndelse fremlægge to forslag til kilden bag noget af denne forvirring:

1. I en finansbaseret økonomi er det kun dem, der er placeret meget tæt på midlerne til at skabe penge (i al væsentlighed: investorer og medlemmer af den professionelle managerklasse), der er i stand til at anvende et sprog om universelle forhold. Følgelig bliver alle politiske krav, der begrundes med særlige behov og interesser, tendentielt behandlet som udtryk for identitetspolitik, og i de Gule Vestes tilfælde kan deres samfundsmæssige baggrund ikke forestilles som andet end en proto-fascisme.

2. Siden 2011 er der foregået en verdensomspændende forandring i de fælles formodninger vedrørende, hvad deltagelse i massedemokratiske bevægelser må betyde, i det mindste blandt dem der er de mest sandsynlige deltagere. De ældre "lodrette" eller avantgardemæssige organisationsmodeller er hurtigt blevet erstattet af en etik for horisontale forhold, dvs. en etik hvor (demokratisk og lighedsbaseret) praksis og ideologi, når alt kommer til alt, udgør to sider af samme sag. Er man ude af stand til at forstå dette, står man tilbage med det forkerte indtryk, at bevægelser som de Gule Veste er anti-ideologiske, ja endog nihilistiske.

Lad mig forklare lidt om baggrunden for disse påstande:

Siden USA forlod guldfoden i 1971, har vi oplevet en dyb forandring i kapitalismens natur. De fleste selskabers profitter hidrører ikke længere fra at fremstille eller blot markedsføre noget, men fra manipulationen af kreditforhold, af gæld og "renteregulering". Alt som regeringer og finansielle bureaukratier bliver intimt sammenviklede, er det i stigende grad vanskeligt at skelne de første fra de sidste: rigdom og magt – og især magten til at skabe penge (dvs. kredit) – bliver faktisk også et og det samme. (Det var, hvad vi gjorde opmærksom på i Occupy Wall

Street, når vi talte om den 1%, dvs. om dem, der har kapacitet til at forvandle deres rigdom til politisk indflydelse og tilbage igen: politisk indflydelse til rigdom). Ikke desto mindre nægter politikere og mediekommentatorer systematisk at anerkende disse nye realiteter, således at de i offentligheden for eksempel fortsat taler om skattepolitik, som var denne hovedadgangen for regeringen til at skaffe sig indtægter til sine operationer, mens det i stigende grad faktisk blot er en måde 1) til sikring af, at midlerne til kreditskabelse aldrig vil kunne demokratiseres (eftersom kun offentligt anerkendt kredit kan godkendes som betaling af skat), og 2) til genfordeling af økonomisk magt fra en samfundssektor til den anden.

Siden 2008 har regeringerne pumpet nye penge ind i et system, som takket være den velkendte Cantillon Effekt tenderer hovedsageligt at tilflyde dem, der allerede besidder finansielle aktiver, og deres teknokratiske allierede i den professionelle managerklasse. I Frankrig er disse selvfølgelig netop macronisterne. Medlemmer af disse klasser føler, at de udgør legemliggørelsen af enhver tænkelig universalisme, eftersom deres opfattelse af det universelt værende er fast forankret i markedet, eller i højere og højere grad i den rædselsfulde sammensmeltning af bureaukrati og marked, som udgør den herskende ideologi om det, der kaldes det "politiske centrum". I denne nye centristiske virkelighed nægtes det arbejdende folk i stigende grad enhver mulighed for universalisme, da det bogstaveligt talt ikke har råd til den. F.eks. udgør evnen til at handle ud fra en bekymring for planeten i stedet for ud fra krav til den blotte overlevelse nu en direkte sidevirkning af forskellige former for pengeskabelse og managerstyret fordeling af renter. Enhver, der er tvunget til kun at tænke på egne eller familiens umiddelbare materielle behov, opfattes som en, der hævder en særlig identitet; og mens nogle identiteter (nedladende) tåles, så kan den "hvide arbejderklassens" identitet kun være en form for racisme. Det var det samme, man kunne se i USA, hvor liberale kommentatorer formåede at argumentere for, at når kulminearbejderne i Appalacherne stemte for Bernie Sanders, en jødisk socialist, så må det ikke desto mindre på en eller anden måde være et udtryk for racisme, ligesom ved den samme mærkelige insisteren på, at de Gule Veste må være fascister, selvom det ikke er gået op for dem selv. Sådanne udlægninger afslører dybt anti-demokratiske instinkter.

For at forstå den appel, der udgår fra denne bevægelse, dvs. fra en pludselig fremkommet og løbeildsagtig spredning af en vitterlig demokratisk og endog opstandsrettet politik, mener jeg, at der er to stort set oversete faktorer, der må tages i betragtning:

Den første er, at finansbaseret kapitalisme indebærer en ny opstilling af klassekræfter, og øverst rangerer managerteknikerne (hvor flere og flere af disse er ansatte i rene påskudsstillinger "bullshit jobs" som del af det neoliberal genfordelingssystem), der modstilles en arbejderklasse, som nu hellere opfattes som "omsorgsarbejdere", dvs. som dem, der nærer, hjælper, opretholder og støtter, fremfor som gammeldags "producenter". En af de paradoksale virkninger ved digitaliseringen går på, at mens den har gjort industriproduktionen uendeligt mere effektiv, så har den gjort sundhed, uddannelse og de andre sektorer af omsorgsarbejde mindre effektive, hvad der skal ses i sammenhæng med en omdirigering af ressourcer til de administrerende klasser i neoliberalismen (og med de deraf følgende nedskæringer i velfærdsstaten), og det har indebåret, at næsten overalt er det blevet lærere, sygeplejersker, hjemmehjælpere, lægeassistenter og andre medlemmer af omsorgsarbejdernes klasser, der er havnet i front inden for arbejderaktivisme. Sammenstødet mellem ambulancearbejdere og politi i Paris i sidste uge kan tages som det levende symbol på

den nye opstilling af kræfter. Atter har offentligheden ikke kunnet følge med disse nye realiteter, selvom vi med tiden må begynde at stille os selv helt nye spørgsmål: For eksempel ikke hvilke former for arbejde, der kan blive automatiserede, men hvilke former vi faktisk ønsker skal blive det og hvilke, vi ikke ønsker bliver det. Hvor længe er vi villige til at opretholde et system, hvor jo mere ens arbejde er til umiddelbar hjælp og gavn for andre mennesker, desto mindre vil du sandsynligvis blive betalt for det.

Dernæst forekommer der at være indtruffet et fundamentalt brud i den politiske fælles sans med begivenhederne i 2011, der begyndte med det Arabiske Forår og fortsatte gennem pladsbevægelserne frem til Occupy. En af måderne hvorpå man kan vide, at en global revolution en tid har fundet sted, er nemlig når tanker, der blev anset for galskab ganske kort tid forinden, pludselig bliver til grundlæggende antagelser for det politiske liv. Således blev den ledelsesløse, horisontale, direkte demokratiske struktur i Occupy karikeret fra næsten alle sider som værende idiotisk, blåøjet og uladsiggørlig, og ikke så snart var bevægelsen blevet undertrykt, før det blev udpeget som grunden til dens "fallit". Og den bevægelse syntes da også at være eksotisk, eftersom den tog kraftigt ved lære ikke blot fra den anarkistiske tradition, men også fra radikal feminisme, og endda fra nogle former for åndelighed blandt indfødte folk. Nu står det imidlertid klart, at det er blevet erstatningsmåden for demokratisk organisation over alt fra Bosnien til Chile, til Hong Kong, til Kurdistan. Hvis en massedemokratisk bevægelse dukker op, så er det den form, det kan forventes, den antager. I Frankrig har Nuit Debout i 2016 nok været den første bevægelse, der omfavnede en sådan horisontal politik i meget stor skala, men den kendsgerning at en bevægelse, der oprindeligt bestod af arbejdere og selvstændige fra landdistrikter og mindre byer, spontant har taget en variant af denne model til sig, viser i hvor stort et omfang, vi har at gøre med en ny fælles sans for selve naturen i demokratiet.

Den eneste klasse af folk, der synes ude af stand til at fatte denne nye virkelighed, er de intellektuelle. Akkurat som under Nuit Debout så forekommer mange af bevægelsens selvbestaltede "ledere" ude af stand eller uvillige til at acceptere den tanke, at horisontale organisationsformer faktisk er en form for organisation (de kan simpelthen ikke opfatte forskellen mellem en forkastelse af topstyrede strukturer og totalt kaos), så når intellektuelle fra venstre og højre nu insisterer på, at de Gule Veste er "anti-ideologiske", er det fordi, de er ude af stand til at forstå, at inden for horisontale samfundsbevægelser eksisterer enheden mellem teori og praksis faktisk i praksis (mens den i forgangne radikale samfundsbevægelser havde en tendens til at eksistere mere inden for teorien end inden for praksis). Disse nye bevægelser behøver ikke en intellektuel avantgarde til at skaffe sig en ideologi, for de har allerede en: Forkastelsen af intellektuelle avantgarder og omfavnelsen af selve mangfoldigheden og det horisontale demokrati.

Og der er en rolle for de intellektuelle i sådanne bevægelser, det er sikkert nok, men den indebærer lidt mindre snak og meget mere lytten.

Ingen af disse nye realiteter, uanset om det drejer sig om relationerne mellem penge og magt eller om den nye opfattelse af demokrati, vil højst sandsynligt forsvinde lige med det samme, uanset hvad der sker i næste akt i dette drama. Jorden har flyttet sig under vores fødder, og vi gør klogt i at overveje, hvad vores hu står til: Til finansmagtens blege universalisme eller til dem, hvis daglige omsorg gør samfundet muligt.